

Hasankeyf'leri KurtarmakAntik Kentlerin Çılgılığı

2. Bölüm

Elektrik-Elektronik Mühendisi **Mehmet Nedim TÜZÜN**
EMO Diyarbakır Şubesi Y.K. Başkanı
nedim.tuzun@emo.org.tr

Girişim Ne Diyor?

Ilısu Barajı havzasındaki binlerce yıllık kültürel ve doğal mirası gereği gibi gözetmeyen planlama anlayışına karşı bilimsel ve toplumsal bir duruş sergilemek; merkezine insanı, doğal, tarihi ve kültürel mirası alan bir kalkınma perspektifiyle üretilecek alternatif projelerle sadece Hasankeyf'te değil Türkiye'nin birçok yöresinde benzeri tehditler altında bulunan antik kentlerimizi kurtarmanın elzem değil, mümkün de olduğunu anlatmaya çalışmak; ve Hasankeyf antik kentinin sular altında bırakılmamasına dair nihai bir sonuca ulaşacak, geleceğe yönelik ve kalıcı bir çözüm stratejisi oluşturulmalıdır.

Dünyada eşi ve benzeri olmayan Hasankeyf'in ekolojik, kültürel-tarihi zenginliğini ve baraj göleti alanında kalacak 300'e yakın höyük'ü korumak ve baraj yapımından dolayı zarar görecekt olan yerel halkın kültürel, sosyal ve ekonomik haklarını savunmak için ETKİN MÜCADELE EDİLMELİDİR.

Sadece Bir Boyutuna Bakılıyor

Bölgede yapılması düşünülen İlısu Barajı ve HES, sadece baraj yapımı ve hidrolik

potansiyeli olarak ele alınmaktadır. Oysa İlısu Barajı ve HES, tarih, çevre, göç, turizm, verim, mevcut uygulamalar, alternatif enerji kaynakları açısından değerlendirilmesi gerekiyor. İlısu Barajı ve HES'in yapımı ile başta Hasankeyf ilçesi olmak üzere, binlerce yıllık tarihe sahip eserler ve arkeolojik öneme sahip alanlar sular altında kalarak tahrip olacak. Aynı zamanda 55 bin kadar insanın evlerini bırakarak göç etmesi gerekecek. 12 bin yıllık tarihe öneme sahip ve dünyanın ilk yerleşim yeri olduğuna dair bulguları olan böylesine bir alanın yok olması, insanlık tarihi açısından büyük bir kayıp olacaktır.

GAP Yatırımları Dengesiz

GAP projesi kapsamında enerji yapılarının yüzde 80'i bitirilirken, sulama yapılarının ancak yüzde 14'ü bitirilebildi. Entegre bir proje olan GAP'ta bu yapım dengesizliği yatırımların doğru yerlere kanaliz edilmediğini gösteriyor. Sulamaya yapılacak yatırımlarla elektrik enerjisi ile yapılan sulamaların önüne geçilecek ve ciddi miktarda elektrik enerjisi kazanılabilecektir.

Sulanacak Arazi Kalmayacak!

İlısu Baraj gölü altında kalan toprakların üçte biri sulanabilir nitelikte olan verimli topraklardan oluşmaktadır. Baraj gölü altında kalacak verimli toprakların ekonomik değeri hesaplanmamaktadır. Oysa barajların bir amacı da sulamayı hedeflediği bilinirken, İlısu Barajı'nın sulanacak arazileri su altında bırakması bir paradoks olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tasarrufla Daha Fazla Enerji

Enerji tasarruf ve verimlilik politikaları ile İlısu HES'in sağlayacağı enerjiden çok daha fazlasını elde edebilmek mümkündür.

Dolayısıyla enerji tasarrufu ve verimlilik politikalarının bir an önce devlet eliyle hayata geçirilmesi gerekmektedir. Böylece çok daha az maliyetlerle ciddi enerji kazanımlarının yapılması mümkündür.

İlisu HES'in yapımına yapılacak yatırımlar yerine, bu yatırımların rüzgâr, güneş gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırılması ile bölgenin ciddi güneş ve rüzgâr enerjisi potansiyelinin değerlendirilmesi ve bu yatırımların çok daha kısa sürede bitirilmesi mümkün olabilecektir.

Enerji Tüketim Hızı Fazla

Siyasiler Türkiye'de enerji tüketiminin fazlalığına bakıp ülkenin gelişmişliğini anlatırlar. Eğer bu parametre doğru olsa veya bu parametreye bakarsak Türkiye'nin enerji tüketim artış hızı OECD ve AB ülkelerine göre üç kat daha fazla olduğu gözlemleniyor. Bu ise olumlu bir gösterge değildir. Dolayısıyla geliştirilmesi düşünülen sanayi kollarının ve bunların GSMH'ye katkılarının irdelenmesi ve çimento, demir çelik gibi enerji yoğun alanlar yerine, bilişim, yazılım gibi enerji kullanımı düşük alanlarda gelişmeyi hedefleyen politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Devlet Politikası Değişmelidir

Dünyada ve Türkiye'de fosil yakıtların bilinçsizce

kullanımı, dünyayı küresel ısınma ve iklim felaketleri ile karşı karşıya bıraktığı bilinen bir gerçektir. Bu konuda toplumların bilinçlenmesi ve durumun ciddiyetini kavrayarak toplumsal refleksler geliştirmesi hayatın sürdürülebilir olması açısından son derece önem kazanmaktadır. Bu konudaki tek çözüm, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelinmesi ve özellikle güneş, rüzgâr, mini HES, hidrojen, biyoenerji, jeotermal gibi alanlarda potansiyelin değerlendirilmesi konusunda ciddi çalışmalar yapılması gerekir. Yenilenebilir kaynakların kullanımının teşvik edilmesi ve hatta zorunlu olması devlet politikası olarak benimsenmelidir.

Bölge İçin Yeni İstihdam Alanı Oluşturacağı Söylemleri Gerçekçi Değil

Bölgede 10.000 kişiye istihdam alanı açacağı şeklindeki beyanlar gerçekten uzaktır. Zira hidroelektrik santraller enerji üreten elektrik santralleri içerisinde en az istihdam yapılanlardır. İlisu barajı biterse güvenlikçi, teknisyen, mühendis v.b tamamıyla en fazla 200 kişi sürekli olarak çalışabilecektir. İnşaat safhasında ise bölgede niteliksiz asgari ücretle ve en fazla birkaç yıllıkta personel çalıştırılacaktır. (Resmi belgelerde 7 yıl inşaat süresi boyunca ortalama 2315 kişiye iş sağlanacağı belirtilmektedir.)

Bölgeyi Kalkındıracağı Söylemleri de Gerçekçi Değil

Bölgede bu santralden daha büyük Atatürk, Keban, Karakaya gibi santraller yapıldı ve yıllardır çalışmakta. Ancak bölgenin geri kalmışlığında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Dolayısıyla bölgenin kalkınacağı söylemleri halkı ve kamuoyunu kandırmacadan ibarettir. Elbetteki ülke ekonomisine üreteceği enerji ile belli bir katkısı olacaktır. Ancak kaybettiklerimizin, getirilerinden daha fazla olacağı tartışmasızdır.

50-60 yıl ömrü olan bir barajın binlerce yıllık bir antik kenti ve höyükleri suya gömmesinden üzüntü duyacak hassasiyeti göstermeden ve bunun insanlığa vereceği enerjiyi gözardı ederek sadece 1200 MW enerji santrali olarak bakmak ve bunu alternatifsiz olarak sunmak mantıklı bir çözüm değildir. Enerjinin daima bir alternatifi vardır, ancak bir daha geri getirilemeyecek binlerce yıllık tarihi ve kültürel değeri olan Hasankeyf ve Alliano'lerin alternatifi yoktur.

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Diyarbakır Şubesi'nce Diyarbakır'da düzenlenen Elektrik, Elektronik, Haberleşme, Bilgisayar Mühendisliği Günleri kapsamında enerji yatırımlarının tarihi, çevresel, kültürel etkileri, enerji politikaları ve yenilenebilir

enerji kaynaklarının kullanımı ile birlikte, özellikle bölgede yapılması planlanan Ilısu Barajı ve HES de yoğun tartışıldı. Hasankeyf Belediye Başkanı Abdulvahap Kuşen'in de izleyici olarak katıldığı ve sorduğu sorulara Ilısu Barajı Koordinatörü'nün "Kendimi mahkemede hissediyorum" dediği toplantıda; aslında Ilısu koordinatörü kamuoyunun soru ve tepkilerine karşı acizliğini dile getiriyordu. Evet tarih mutlaka kendini yok edenleri yargılayacaktır.

"Evet!
Burada olan benim.
Sen insan!
Suyumdaki maceran elbet
buluşacak
gerçek olanla...
Oku,
anla taşındaki adımı!...
Anla ki,
binyıl sonrası kimsesiz kalmasın.
Biliyor ve inanıyorum.
Benim ismim
Allianoı,
(Hasankeyf)
(ya da diğer antik kentler)..."
İffet DİLER

Kaynaklar:

- Elektrik Mühendisleri Odası Diyarbakır Şube Ilısu HES raporu
- Hasankeyf Yaşatma Girişimi Çalışma Raporları
- Allianoı Girişim Gurubu Deklerasyonları
- Şehmuz Diken (Yazar, Diyarbakır)

"Antik kentler sular altında kalmasin" (Çığlıklarını oradan duyabiliyor musunuz?)

ALLIANOİ'DEN HASANKEYF'E MEKTUP

Kardeşim,

Senin yüzünü okşayan rüzgâr toprağımdaki çocukların ellerini bilir misiniz? Kıvrıla kıvrıla süzülüp giden "su" hani bizim sevdamız! İnan İlyâ Çağrı'nın hürmetidir hayatımıza dair. Adına ses olduğum düşler, o küçükken evlerini bırakıp bana gelenler, insafsızca özlediğim kavrulduğum merakımdır. Dilinde bir ezgi varsa mırıldanıp durduğun, henüz harfleri okunmamış, mahcup yüzyıla akşamları söylenen sözdür Allianoı'da...

Sularımızın karıştığı dert yerde aynı iki insan eskilikten solmuş yüzleriyle telaşındalar zamanı büyütmenin, kendi geleceklerinin. Ne dersin bir daha dinleyecekler mi bizi yan yana... Bırak yürekleri değil akılları alsın. Bırak etkilenmesinler, sevmesinler. Sadece gelip geçeni unutmadan geçmişin dôle düşmemiş çocuğa ait olduğunu okusunlar.

Kardeşim; kadim duvarının serinliği güngörmüş Roma köprüsünün çıradır. Sincapların, Şahinlerin, Cerenimo'nun ve serçelerin meşe palamuduyla sarmaş dolaş, gelincikleri kışkandığı günlerde seninle ben yani biz dağılıp gidersek yıldız yağsın odalarına. Gece ayrılmasın düş diye gördükleri yüzlerden ve unutulmasınlar hiç. Her gelen mutlaka kilidini saklamıştır bir yerlere.

Kardeşim; Allianoı'dan yazacak, anlatacak çok cümle var. Birgün vakit çok geç olmadan buluşalım.

Elim elindir saçlarını okşayan duyuyor musun?

"Allianoı Su Çocukları"